

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/14, p. 513-528

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11630>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Doç. Dr. Adem İŞCAN – Doç. Dr. Oğuzhan SEVİM – Yrd. Doç. Dr. Esra EKİNCİ ÇELİKPAZU

This article was checked by iThenticate.

DİL KULLANIMININ BİR YANSIMASI OLAN DUYGULARI DİLE GETİRME BECERİSİYLE DUYGUSAL ZEKÂ ARASINDAKİ İLİŞKİ: TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARI ÖRNEKLEMİ

Behice VARİŞOĞLU*

ÖZET

Duygular insanın sahip olduğu çok karmaşık, anlaşılması ve aktarılması en zor yapılardan biridir. Duyguları ifade etmek, iletişimin bir parçasıdır. Kendi duygularını bilen ve bunları ifade edebilen insanların başkalarının duygularını anlama ve kendi hislerini kontrol etme konusunda daha başarılı oldukları düşünülür. Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeyleriyle temel duyguları (sevinç, üzüntü, sevgi, nefret, korku, öfke, utanma ve hayret etme) dile getirme becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu çalışmada nicel araştırma sürecine dayalı ilişkisel tarama yöntemlerinden biri olan korelasyonel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu desen, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi bulmaya yarar. Bu çalışmadaki veriler, Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğrencilerinden (n= 489) toplanmıştır. Örneklem grubu seçilirken verilere ulaşmada, zamanı etkili kullanmada ve maliyeti düşürmede sağladığı kolaylık nedeniyle kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın verileri Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği ve Duygu Aktarma Formu ile toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, Crosstabs Çapraz Tablo (Pearson Ki Kare testi) ve bağımsız örneklemler için t testi ile analiz edilmiştir. Çalışmada, Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile duyguları dile getirme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki olduğu; duygusal zekânın alt boyutlarıyla duyguları dile getirme becerileri arasında da genel olarak negatif yönlü bir ilişki bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dil kullanımı, duygu, duyguları dile getirme, duygusal zekâ.

*Yard.Doç.Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, El-mek: bvarisoglu@hotmail.com

**THE RELATION BETWEEN THE ABILITY TO EXPRESS
FEELINGS AS A REFLECTION OF LANGUAGE USAGE AND
EMOTIONAL INTELLIGENCE: A SAMPLE OF TURKISH
TEACHER CANDIDATES**

ABSTRACT

Expressing emotions is a part of communication. It is considered that people who are aware of their own feelings and who can express their feelings are the more quite successful in understanding others' feelings and controlling their own feelings. The aim of this study is to reveal the relation between the levels of emotional intelligence of the Turkish teacher candidates and their ability to express basic feelings (joy, sadness, love, hate, fear, anger, shame and amazement). In this study, correlational research design, which is one of the relational scanning methods, is used. This design tries to find the relation between two or more variables. The data in this study has been collected from Faculty of Art and Science, the department of Turkish Language and Literacy and Education Faculty, Turkish Education department students at Gaziantep University (n = 489). When selecting the sample group, an easily accessible (convenions) sampling technique has been used. The data of the study has been collected by the reviewed Schutte Emotional Intelligence Scale and Emotion Transfer Form. The data obtained in the study were analyzed with Crosstabs Cross Table (Pearson Chi Square test) and t test was used for independent samples. In the study, it's been determined a statistically significant relationship between the levels of emotional intelligence of Turkish teacher candidates and their ability to express emotions and it is seen that there is also a negative relationship between the sub-dimensions of emotional intelligence and the ability to express emotions.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Emotions are one of quite complicated, the most difficult to be understood and conveyed structure which people have. That's why showing emotion is rather difficult (expressed, mentioned, and conveyed). Showing or conveying emotion occurs by language or body reaction. Emotions conveyed by language are a reflection of physiological and psychological state of human. Therefore emotional language differs from human to human like emotions.

Emotion is defined as a feeling and certain ideas belonging to this feeling, psychological and biological states and a set of motion tendencies. Emotional intelligence is described as a feature that prepares a person for all possible changes, negativities, innovations and challenges to life. Research on emotions has shown that sensation can be classified in different forms according to various features. In this study, Goleman's emotion classification, which is listed as "anger, sadness, fear, pleasure, love, confusion, disgust, shame", is taken in to consideration.

Turkish Studies

Objective: Expressing emotions is a part of communication. It is considered that people who are aware of their own feelings and who can express their feelings are the more quite successful in understanding others' feelings and controlling their own feelings (Ergin, 2000). In this context, the aim of this study is to reveal the relation between the levels of emotional intelligence of the Turkish teacher candidates and their ability to express basic feelings (joy, sadness, love, hate, fear, anger, shame and amazement). Questions to be answered in the direction of this purpose are as follows:

1. Is there any significant difference in the level of emotional intelligence of the Turkish teacher candidates according to gender, department and age?
2. Is there any significant difference in the ability to express basic feelings of Turkish teacher candidates according to gender, department and age?
3. Is there any significant relationship between the levels of emotional intelligence of Turkish teacher candidates and their ability to express basic emotions?

Method

Research design: In this study, correlational research design, which is one of the relational scanning methods, is used. This design tries to find the relation between two or more variables.

Sample group: The data in this study has been collected from Faculty of Art and Science, the department of Turkish Language and Literacy and Education Faculty, Turkish Education department students at Gaziantep University (n = 489). When selecting the sample group, an easily accessible sampling technique has been used.

Data collection tools: The data of the study has been collected by the reviewed Schutte Emotional Intelligence Scale which was adapted to Turkish by Tatar, Tok and Saltukoğlu (2011) and Emotion Transfer Form prepared by the researcher.

Analysis of data: The data obtained in the study were analyzed in the SPSS program. Crosstabs Cross Table (Pearson Chi Square Test) and t test was used for independent samples.

Result

There is a statistically significant difference in the level of emotional intelligence of the Turkish teacher candidates according to variables of gender, department and age. According to these variables, there is a statistically significant difference in the regulation of emotional intelligence / mood, the use of emotions and the evaluation of emotions. According to these variables, Emotional Intelligence of sub-dimension has a statistically significant difference in the regulation of emotional intelligence / mood, the use of emotions and the evaluation of emotions. It shows that the most successful transfer among the sentiments expressed by the Turkish teacher candidates is in the sense of joy. It also shows that there is a significant difference in the ability to express emotions according to department and age but the gender does not lead

a significant difference. There is a statistically significant relationship between the levels of emotional intelligence of Turkish teacher candidates and their ability to express emotions. It is seen that there is also a negative relationship between the sub-dimensions of emotional intelligence and the ability to express emotions.

Suggestion

Interaction of emotional intelligence and the ability to express emotions with the other skill areas can be emphasized by collecting data from different sample groups.

Keywords: Language usage, emotion, expressing feelings, emotional intelligence (EQ).

Giriş

Duygunun tanımı ve sınıflandırılması

Duygu kavramı felsefe, psikoloji, sosyoloji, tıp, eğitim, dil bilimi gibi çeşitli alanlarda üzerinde durulan bir konudur. Farklı alanlarda farklı biçimlerde ele alınan kavramın tanımı konusunda kesin bir yargı yoktur. Duygunun karmaşık yapısı nedeniyle her disiplin, kavramı kendi penceresinden görmüş ve açıklamıştır.

Goleman (2013, s.373) duyguyu bir his ve bu hisse özgü belirli düşünceler, psikolojik ve biyolojik hâller ve bir dizi hareket eğilimi anlamında kullandığını; İngilizce bir sözlükteki duygu maddesinde ise “herhangi bir zihin, his, tutku çalkantısı veya devinimi, herhangi bir şiddetli ya da uyarılmış zihinsel hal” olarak ifade edildiğini dile getirmiştir. Türk Dil Kurumunun Güncel Türkçe Sözlük’ünde de “duyularla algılama, his; belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim; önsezi; nesnelere veya olayları ahlaki ve estetik yönden değerlendirme yeteneği; kendine özgü bir ruhsal hareket ve hareketlilik” olarak açıklanan duygu maddesinin içeriği, Goleman’ın tanımıyla benzerlik göstermektedir.

Duygu üzerine yapılan araştırmalar, duygunun çeşitli özelliklerine göre farklı şekillerde sınıflandırılabilirliğini göstermiştir (Morgan, 1981; Baymur, 1994; Cüceloğlu, 2000; Goleman, 2000). Goleman (2013) insan ırkının ve kültürünün ne olduğuna bakılmaksızın her insanda sekiz temel duygu bulunduğunu, bu temel duyguların “öfke, üzüntü, korku, zevk, sevgi, şaşkınlık, iğrenme, utanç” (s.373-374) olduğunu; diğer duyguların da bu temel duygulara bağlı olarak sınıflandırılabilirliğini dile getirmiştir.

Duygusal zekâ

Gardner’ın (1999) Çoklu Zekâ Teorisi ile dikkatleri çeken ve giderek yaygınlaşan duygusal zekâ kavramı “uyum sağlama, duyguları değerlendirebilme, anlatabilme, düzenleme, karşılaşılan sorunları çözebilmek için duyguları pozitif kullanabilme” (Atalay, 2014, s.31) gibi özellikleri kapsamaktadır.

Goleman’a (2013) göre duygusal zekâ insanı hayat karşısındaki olası tüm değişikliklere, olumsuzluklara, yeniliklere ve zorluklara hazırlayan bir özelliktir. Bu özellikler *duyguları tanıma, kontrol altına alma, dürtüleri kontrol etme, duyguların esaretinden kurtulma, her durumda hemen harekete geçebilme, umut etme, sorunlarla yüzleşme ve baş etme, ruh halini düzenleyebilme, diğer insanların duygularını anlayabilme ve onlarla etkili iletişim kurabilme* gibi özelliklerdir.

Duygusal zekânın benzer tanımlarında yer alan belli başlı diğer özellikleri ise *duyguları algılama ve dile getirme, duyguları karar vermeyi kolaylaştıracak şekilde kullanabilme, duyguları düzenleyebilme* şeklinde sıralanmıştır (Salovey ve Mayer, 1990; Mayer ve Salovey, 1997; Goleman, 2000; Yeşilyaprak, 2001; Mayer, Salovey ve Caruso, 2004).

Duygusal zekâ ile duygusal yetenek arasında da sıkı bir ilişki olduğunu savunan Goleman (2013, s.64-65) duygusal yeteneği olan kişilerin *duyguları okuyabilme, duyguların farkında olma ve yönetebilme* gibi özelliklere sahip olduğunu söylemiştir. Duygusal yeteneği gelişmiş kişilerin diğer insanlara göre daha iyi gelişmiş duygusal becerileri olduğunu, yaşamlarında daha doyumlu ve etkili olabildiklerini, kendi verimliliklerini besleyecek çeşitli zihinsel alışkanlıkları edinebildiklerini, daha sorunsuz yaşayabildiklerini ve var olan diğer yeteneklerini daha iyi kullanabildiklerini de eklemiştir.

Salovey ve Mayer'in (1990) zekânın gelişimsel modeli çerçevesinde ele alıp değerlendirdiği duygusal zekâ, duygusal bilgileri işleme becerileri ve bu bilgileri kullanma stratejileri (Ciarrochi, Chan ve Caputi, 2000; Salovey ve Grewal, 2005) bağlamında dört sıradan oluşmaktadır. Bunlardan ilki, duyguları belirleme ve dışa vurma yeteneklerini kullanmayı öğrenmektir. İkincisi, karar verme süreçlerinde duygulardan etkili şekilde yararlanmaktır. Üçüncü sırada duygular yoluyla elde edilen kazanımların kullanılması ve duygu geçişleri arasında ilişki kurulması yer alırken; son sırada duyguların taşıdığı bilgi ve iletilerle ilgili uygun davranışların sergilenebilmesi gelmektedir (Mayer ve Salovey, 1997; Mayer, Caruso ve Salovey, 2000; Roberts, Zeidner ve Matthews, 2001; Brackett ve Mayer, 2003; Day ve Carroll, 2004; Mayer, Salovey ve Caruso, 2004; Warwick ve Nettelbeck, 2004).

Duygu aktarımı ve dil

Duygular insanın sahip olduğu çok karmaşık, anlaşılması ve aktarılması en zor yapılardan biridir. Bu nedenle duygunun dışa vurulması (ifade edilmesi, dile getirilmesi, aktarılması) oldukça zordur. Duygunun dışa vurumu ya da aktarılması dille veya bedensel tepkilerle gerçekleşebilir. Dille aktarılan duygular insanın fizyolojik ve psikolojik durumunun bir yansımasıdır. Bu nedenle; *duygu dili*, tıpkı duygular gibi, insandan insana farklılık göstermektedir. Duygular her insanda farklı şekilde ifade edilse de her dilde insanın sahip olduğu duygu durumunu betimleyebileceği ortak dil araçları bulunmaktadır. Böylece kişi hem kendi duygularını aktarmakta hem de başkalarının duygularını yorumlayabilmektedir (Hacızade, 2012, s.9).

İnsanın kendisi ve çevresiyle olan duygusal ilişkisinin ifade biçimi aynı zamanda kültürel özellikleri de yansıtmaktadır. Ortak bir duygu bağının oluşmasına zemin hazırlayan kültür, kendine özgü ifade tarzlarını geliştirmektedir. Bu nedenle toplumun bireylerini birbirine bağlayan olgular arasında duyguların önemli bir yeri bulunmaktadır. Köknel'e (1997) göre insanın ve toplumun sağlığı açısından duyguların toplumsal uyum içinde ortaya çıkması ve paylaşılması gerekmektedir.

Dil ile düşünce arasındaki ilişkiyi inceleyen Humboldt'a göre (Akarsu, 1984) insan, kendi iç dünyası ile dış dünya arasında bir ilişki kurmakta ve zihninde bir dil manzarası oluşturmaktadır. Bu ilişkinin ifade aracı ise dildir. Humboldt'un görüşü temelinde bir değerlendirme yapmak gerekirse; dil manzarası içinde düşüncelerin dil ile aktarılabilmesi gibi duyguların da ifade edilebilmesinin mümkün olduğu söylenebilir.

Duyguların ifade edilmesi iletişimin bir parçasıdır. Kendi duygularının farkında olan ve gerektiğinde onu dile getirebilen kişilerin başkalarının duygularını anlamada ve kendi duygularını kontrol edebilmede daha başarılı olduğu düşünülmektedir (Ergin, 2000). Duyguları fark etmede ve ifade etmede herhangi bir sorunun ortaya çıkmasının kişiler arası ilişkileri ve sosyal görevleri olumsuz etkileyeceği de savunulan görüşler arasındadır (Sunindijo, Hadikusumo ve Ogunlana, 2007).

Araştırmanın önemi, amacı ve problem durumu

Psikolojinin önem verdiği konulardan biri olan *duygunun ifade edilmesi* veya *dille aktarılması* son yıllarda araştırmacıların odaklandıkları konular arasında yer almaktadır. Özellikle duyguların ifade edilmesiyle ilgili araştırmalar, psikolojik sağlık açısından duygunun dışa vurulmasının olumlu sonuçlar verdiğini ortaya koymaktadır (King ve Dixon, 1995; Pennebaker ve Francis, 1996; Pennebaker, 1997; Pennebaker ve Graybeal, 2001).

Duygunun ifade edilmesi konusu, psikolojik ve psikopatolojik olduğu kadar eğitsel ve dil bilimsel bir araştırma konusudur. Duyguların dile getirilmesi, bireyin iç dünyasında olup bitenlerin somutlaştırılmasına yardımcı olmaktadır (Kuzucu, 2011). Hem duygusunu dışa vuran kişinin hem de duyguyu anlamaya çalışan kişinin duygusal bir iletişim sürecini paylaşması onları ortak bir *duygu dili* etrafında da birleştirmektedir.

Kişinin ne hissettiğini bilmesi kadar onu nasıl dile getireceğini bilmesi de önemli bir süreçtir. Bu süreçte duyguyu dile getirme becerisine odaklanılmalıdır. Duyguyu yansıtacak olan dilsel araçların iyi organize edilmesi, yazılı ya da sözlü anlatım kurallarına uyulması, kelime seçiminin doğru yapılması gibi konular duygunun dile getirilmesindeki başarıyı etkileyecek önemli noktalar. Duygunun ifadesinde bedensel tepkilerin duyguyla bağdaştırılması; deyim, atasözü gibi kalıplaşmış sözlere yer verilmesi; ünlemlerin doğru seçilmesi ve kullanılması; somut ve soyut isimlerden, sıfatlardan, fiillerden etkili biçimde yararlanılması; cümle yapısının nasıl olması gerektiğine karar verilmesi gibi konular duygu dilini yansıtmaya becerisi olarak tanımlanabilir.

Gelecekte, dil öğretimi, dil bilinci geliştirme, dil farkındalığı yaratma ve dil kullanımındaki çeşitliliğe katkı sağlama gibi görevleri üstlenecek olan öğretmen adaylarının duygusal zekâlarıyla duyguyu dile getirme becerilerinin nasıl bir ilişkiye sahip olduğunun araştırılması da duyguların somutlaştırılması ve duygu bağlamında bireysel dil kullanımının betimlenmesi açısından önemlidir.

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeyleriyle temel duyguları (*sevinç, üzüntü, sevgi, nefret, korku, öfke, utanç ve hayret*) dile getirme becerileri (duygulara ait dil bildirimleri) arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Amaç doğrultusunda cevabı aranacak araştırma soruları şunlardır:

1. Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeylerinde cinsiyet, öğrenim görülen bölüm ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Türkçe öğretmeni adaylarının temel duyguları dile getirme becerilerinde cinsiyet, öğrenim görülen bölüm ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeyleriyle temel duyguları dile getirme becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma deseni

Öğretmen adaylarının duygusal zekâları ve duyguları dile getirme becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada korelasyonel araştırma deseni kullanılmıştır. Korelasyonel araştırma, ilişkisel tarama yöntemlerinden biridir ve iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi bulmaya yarar (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012, s.15).

Örneklem grubu

Çalışmanın örneklem grubu Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğrenim gören toplam 489 Türkçe

(dil) öğretmeni adayından oluşmaktadır. Örneklem grubu seçilirken kolay ulaşılabılır örnekleme tekniği kullanılmıştır. Örneklem grubunun özellikleri Tablo 1’de özetlenmiştir:

Tablo1: Örneklem grubunun özellikleri

Cinsiyet	N	Bölüm	N	Yaş	N
Kız	314	Türkçe Eğitimi	246	18-21 yaş	244
Erkek	175	Türk Dili ve Edebiyatı	243	22-26 yaş	245

Katılımcıların yaşları 18 ile 26 arasında değişmektedir. Yaşları 18, 19, 20 ve 21 olanlar alt grup; 22, 23, 24, 25 ve 26 olanlar da üst grup olarak adlandırılmış ve analizlerde bu iki gruba göre değerlendirme yapılmıştır.

Veri toplama araçları

Çalışmanın verileri Tatar, Tok ve Saltukoğlu (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan Duygu Aktarma Formu ile toplanmıştır. Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği (GGSDZÖ), üç boyutlu faktör yapısına sahip 5’li Likert tipinde ve 41 maddelik bir ölçme aracıdır. Ölçekte toplam 21 madde ters puanlanmıştır. Ölçeğin dil geçerliliği 17-78 yaş grubu arasındaki kişilerden veri alınarak yapılmıştır. Dil geçerliliği yapılan ölçeğin Cronbach Alpha değerinin ölçeğin tamamı için 0,82 olduğu dile getirilmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach Alpha değeri ölçeğin tamamı için 0,78 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmacı tarafından hazırlanan Duygu Aktarma Formu, ilgili literatürden yararlanılarak sekiz temel duyguyu (sevinç, üzüntü, sevgi, nefret, korku, öfke, utanç, hayret) kapsayacak biçimde düzenlenmiştir. Katılımcıların cinsiyet, bölüm, yaş bilgilerini de içeren formda, katılımcılardan her duygu için birer cümle yazmaları istenmiştir. İlgili duygunun tam olarak dile getirilebilmesi için o duyguyu hissedenden birinin ruh hâli göz önünde bulundurularak cümlelerin yazılması söylenmiştir. Ayrıca duygunun yansıtılması açısından ünlemlerden, atasözü ve deyimlerden de yararlanılabileceği katılımcılara hatırlatılmıştır. Form oluşturulduktan sonra Türkçe Eğitimi ve Türk Dili ve Edebiyatı alanlarında öğretim üyesi olan iki uzmandan görüş alınmış ve formun amaca uygun olup olmadığı sorulmuştur. Uzmanlardan biri tarafından zayıf bulunan bazı ifadelerde düzenleme yapıldıktan sonra forma son şekli verilmiştir.

Verilerin analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Duygusal zekâ ve duyguyu dile getirme puanlarının cinsiyet, bölüm ve yaş değişkenlerine göre değişimi Crosstabs Çapraz Tablo (Pearson Ki Kare testi) ve bağımsız örneklem için t testi ile belirlenmiştir. Duygusal zekâ ile duygular arasındaki ilişki ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile tespit edilmiştir. Ayrıca duyguların dile getirilmesi sırasında kurulan cümleler, duyguyu yansıtma durumuna göre doğru ve yanlış olarak değerlendirilmiş ve frekans değerleri bulunmuştur. Duyguların tam olarak dile getirilip getirilmediğinin değerlendirilmesi ve ‘doğru’ ile ‘yanlış’ hükmünün verilmesi için araştırmacı ve iki uzman tarafından tüm veriler dönüşümlü kodlama yoluyla analiz edilmiştir. Üç kodlayıcının kararları değerlendirildikten sonra kesin yargıya varılmıştır. Cümlelerdeki doğru ve yanlış sayılarına karar verilirken ‘duyguları dile getirme becerisi’ ninkriterlerine uyulmuştur. Duyguları dile getirme becerisinin kriterleri, araştırmanın giriş bölümünde de değinildiği üzere, yazılı ve sözlü anlatım kurallarına uyma, kelime seçimini doğru

yapma, bedensel tepkileri duyguyla bağdaştırma, deyim, atasözü gibi kalıplaşmış sözlere yer verme; doğru ünlemleri seçme ve kullanma; somut ve soyut isimlerden, sıfatlardan, fiillerden etkili biçimde yararlanma; cümle yapısına karar verme şeklinde sınıflandırılmıştır.

Bulgular

Araştırmada elde edilen verilerin analiz sonuçları, araştırma soruları temel alınarak bu bölümde sunulmuştur.

Duyusal zekâ düzeyinin cinsiyet, bölüm ve yaş değişkenlerine göre değişimi

Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeylerinde cinsiyet, öğrenim görülen bölüm ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmış ve elde edilen bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2: Duyusal zekâ düzeyinin cinsiyet, bölüm ve yaşa göre t testi sonuçları

		N	X	SS	T	df	Sig. (p<,05)
Cinsiyet	Erkek	175	2,89	1,085	-2,784	487	,006
	Kız	314	3,15	,922			
Bölüm	Türkçe	246	3,27	,979	4,679	486	,000
	Edebiyat	243	2,86	,953			
Yaş	18-21	244	3,15	,995	2,019	487	,044
	22-26	245	2,97	,979			

Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyet, bölüm ve yaş değişkenlerine göre anlamlı farka sahip olup olmadığıyla ilgili Tablo 2’deki t testi sonuçları incelendiğinde; cinsiyet için $t_{(487)}=-2,784$ ve $p=,006<0,05$; sınıf için $t_{(486)}= 4,679$ ve $p=,000<0,05$; bölüm için $t_{(487)}= 2,019$ ve $p=,044<0,05$ değerlerine ulaşılmış ve değişkenlere göre duygusal zekâ düzeyinin önem düzeyinde anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir.

Cinsiyet, bölüm ve yaş değişkenlerine göre duygusal zekânın alt boyutlarında nasıl bir değişim gösterdiği ise Tablo 3’te sunulmuştur:

Tablo 3: Duyusal zekânın alt boyutlarının cinsiyet, bölüm ve yaşa göre Ki Kare ve t testi sonuçları

	İyimserlik/Ruh halinin düzenlenmesi			Duyuların kullanımı			Duyuların değerlendirilmesi		
	χ^2	p	T	χ^2	p	t	χ^2	p	t
Bölüm	97,182	,000	5,459	38,921	,000	6,434	39,879	,000	5,478
Cinsiyet	39,077	,040	2,915	18,614	,001	2,927	3,787	,160	1,245
Yaş	23,994	,043	4,275	28,333	,002	4,902	27,338	,006	4,705

Turkish Studies

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde, bölüm, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre; iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi alt boyutunda sırasıyla $\chi^2=97,182$; $t=5,459$ ve $p=,000<0,05$; $\chi^2=39,077$; $t=2,915$ ve $p=,040<0,05$; $\chi^2=23,994$; $t=4,275$ ve $p=,043<0,05$; duyguların kullanımı alt boyutunda sırasıyla $\chi^2=38,921$; $t=6,434$ ve $p=,000<0,05$; $\chi^2=18,614$; $t=2,927$ ve $p=,001<0,05$; $\chi^2=28,333$; $t=4,902$ ve $p=,002<0,05$; duyguların değerlendirilmesi alt boyutunda ise sırasıyla $\chi^2=39,879$; $t=5,478$ ve $p=,000<0,05$; $\chi^2=3,787$; $t=1,245$ ve $p=,160>0,05$; $\chi^2=27,338$; $t=4,705$ ve $p=,006<0,05$ değerlerine ulaşılmıştır. Bu bulgulara göre, tüm alt boyutlarda belirlenen değişkenlerin önem düzeyinde anlamlı fark oluşturduğu yalnızca duyguların kullanımı alt boyutunda cinsiyet değişkeninin önem düzeyinde anlamlı bir fark oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Duyguları dile getirmenin cinsiyet, bölüm ve yaş değişkenlerine göre değişimi

Türkçe öğretmeni adaylarının temel duyguları dile getirme becerilerinde cinsiyet, öğrenim görülen bölüm ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4'te ve Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 4: Duyguyu dile getiren cümlelerin doğru ve yanlış sayılarına göre dağılımı

	sevinç	üzüntü	sevgi	nefret	korku	öfke	utanç	hayret
doğru	300	276	284	286	228	244	230	277
yanlış	167	191	189	190	241	218	228	178
boş	22	22	16	13	20	27	31	34
toplam	489	489	489	489	489	489	489	489

Tablo 4'teki verilere bakıldığında, Türkçe öğretmeni adaylarının doğru bir şekilde dile getirdikleri duygular arasında en çok sevinç duygusunda, en az ise korku duygusunda başarılı oldukları; korku duygusunun dile getirilmesinde yanlış sayısının doğru sayısından fazla olduğu; utanç duygusunda ise doğru ve yanlış sayısının birbirine çok yakın değerler aldığı görülmüştür.

Türkçe öğretmeni adaylarının duyguları dile getirme becerilerinin bölüm, cinsiyet ve yaş değişkenine göre bir değişim gösterip göstermediğiyle ilgili veriler Tablo 5'te sunulmuştur:

Tablo 5: Duyguları dile getirme puanlarının cinsiyet, bölüm ve yaşa göre Ki Kare (χ^2) sonuçları

	Sevinç		Üzüntü		Sevgi		Nefret		Korku		Öfke		Utanç		Hayret	
	χ^2	p	χ^2	p	χ^2	p	χ^2	p	χ^2	p	χ^2	p	χ^2	p	χ^2	p
Bölüm	61,0 75	,0 39	64, 548	,00 0	33,3 10	,00 0	36,8 76	,00 0	37,5 90	,00 0	26,0 40	,00 1	39,6 81	,00 0	45,4 17	,00 0
Cinsiyet	6,52 3	,0 38	5,4 32	,08 1	12,5 54	,00 2	,921 1	,63 8	1,67 3	,51 9	1,38 3	,42 3	3,99 8	,22 2	3,35 7	,18 0
Yaş	18,4 84	,1 86	51, 811	,00 0	39,7 70	,00 0	29,8 31	,00 9	24,3 33	,00 5	18,2 96	,16 6	42,4 66	,00 0	23,2 33	,04 6

Tablo 5'teki veriler incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre üzüntü, nefret, korku, öfke, utanç ve hayret duygularında anlamlı bir fark yokken; sevinç ($\chi^2=6,523$; $p=,038<0,05$) ve sevgi ($\chi^2=12,554$; $p=,002<0,05$) duygularında önem düzeyinde anlamlı fark olmuştur. Yaş değişkenine göre üzüntü ($\chi^2=51,811$; $p=,000<0,05$), sevgi ($\chi^2=39,707$; $p=,000<0,05$), nefret ($\chi^2=29,831$; $p=,009<0,05$), korku ($\chi^2=24,333$; $p=,005<0,05$), utanç ($\chi^2=42,466$; $p=,000<0,05$) ve hayret ($\chi^2=23,233$; $p=,046<0,05$) duygularında önem düzeyinde anlamlı fark bulunmuş; sevinç ve öfke duygularında anlamlı fark bulunmamıştır. Bölüm değişkenine göre ise tüm duygularda anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Duyusal zekâ ile duyguları dile getirme becerileri arasındaki ilişki

Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeyleriyle temel duyguları dile getirme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmış ve elde edilen bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6: Duyusal zekâ ile duyguları dile getirme becerisi arasındaki korelasyon değerleri

		Sevinç	Üzüntü	Sevgi	Nefret	Korku	Öfke	Utanç	Hayret
İyimserlik/ruh hal. düzenlenmesi	Pearson	,775**	-,484**	,904**	-,405**	-,310**	,648**	-,542**	-,792**
	Sig. (2-tailed)	,004	,002	,000	,011	,021	,009	,043	,006
Duyuların kullanımı	Pearson	,584**	,898**	,442**	,826**	,781**	,359**	,558**	,409**
	Sig. (2-tailed)	,005	,008	,023	,002	,002	,034	,004	,007
Duyuların değerlendirilmesi	Pearson	-,692**	-,458**	-,409**	-,301**	-,573**	-,464**	-,409**	-,754**
	Sig. (2-tailed)	,008	,037	,048	,039	,006	,009	,010	,001
Duyusal zekâ Genel	Pearson	-,748**	-,848**	-,442**	-,892**	-,581**	-,359**	-,351**	-,656**
	Sig. (2-tailed)	,015	,009	,013	,006	,011	,021	,023	,011

** Correlation is significant at the 0.05 level.

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde, sekiz temel duyguyla duygusal zekâ genel ortalamasının ve duygusal zekânın alt boyutlarının 0,05 önem düzeyinde bir ilişki içerisinde olduğu; aralarında ilişki bulunmayan maddelerin yer almadığı görülmüştür. İyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi alt boyutuyla sevinç ($r=,775$) ve sevgi ($r=,904$) duygularının pozitif yönlü güçlü bir ilişkiye sahip olduğu; diğer duyguların ise negatif yönlü bir ilişkisi bulunduğu tespit edilmiştir. Duyuların kullanımı alt boyutuyla sekiz temel duygu arasında $r=,359$ ve $r=,898$ arasında değer alan pozitif yönlü bir ilişki bulunurken; duyguların değerlendirilmesi alt boyutuyla sekiz temel duygu arasında $r= -,754$ ve $r= -,301$ arasında değer alan negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Duyusal zekâ ölçeğinin geneliyle sekiz temel duygu arasındaki ilişki ise negatif yönlüdür.

Sonuç ve Tartışma

Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeyleriyle duyguları dile getirme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı amacına yönelik olan bu çalışmada bulgular doğrultusunda varılan sonuçlar şöyle sıralanabilir:

1. Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeylerinde cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Standart sapma ve ortalama puanları bu farkın kızların lehine olduğunu göstermektedir. Bu sonuca benzer bulgular ortaya koyan başka çalışmalar da vardır (Yeşilyaprak, 2001; Köksal, 2003; Pamukoğlu, 2004, s. 104; Göçet, 2006). Kız ve erkek öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerindeki bu farklılığı, kızların kendi duygularının farkında olmasına, empati becerilerinin yüksek ve kişilerarası ilişkilerde başarılı olmasına bağlayan araştırmacılar mevcuttur (Goleman, 2013, s.63-64). Bu çalışmada da benzer bir sonucun çıkmasında kız öğrencilerin yaratıcı, şefkatli, hassas, hoşgörülü, iş birlikçi, bireysel farklılıkları sezmede daha başarılı ve duygulu olmalarının da etkili olabileceği düşünülmektedir.

2. Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeylerinde bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Ortalama ve standart sapma puanları bu farkın Türkçe Eğitimi bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının lehine olduğunu göstermektedir. Eğitim-öğretim politikası, derslerin içeriği ve bölümlerde öğrencilere kazandırılmak istenen sanatsal ve duygusal bilgi ve beceriler açısından farklılığın Türk Dili ve Edebiyatı lehine olması beklenir. Çünkü bu bölümlerde öğrenim gören öğrencilere dilin davranış, düşünce ve duyguları denetlemede önemli bir araç olduğu çeşitli derslerde yoğun bir şekilde öğretilir. Dilin kişinin niyet, istek, duygu ve davranışları arasındaki arabuluculuk işlevi çeşitli edebî eserlerin incelenmesiyle kavratılır. Böylece sözel yetenekleriyle duygusal yetenekleri arasındaki bağ güçlendirilmek istenir. Fakat bu çalışmada bu sonucun ortaya çıkmasında Türkçe Eğitimi bölümündeki öğrencilere sosyal becerilerin ve öğretmenlik becerileri ile etkili iletişim becerilerinin Türk Dili ve Edebiyatı bölümündeki öğrencilere göre daha etkili şekilde kazandırılmasına yönelik yapılan pedagojik eğitim-öğretimin etkisi olabilir.

3. Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeylerinde yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Ortalama ve standart sapma puanları bu farkın alt grupta (18-21 arası) yer alan yaş aralığının lehine olduğunu göstermektedir. Yani araştırmaya katılan daha genç yaştaki öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri kendilerine göre daha yaşlı olan öğretmen adaylarından daha baskındır. Literatürdeki bazı araştırmalarda yaş düzeyi yükseldikçe duygusal zekâ düzeyinin de yükseldiği sonucu üzerinde durulmaktadır (Pamukoğlu, 2004, s.119; Karabulut, 2012, s.66). Bu çalışmada ortaya çıkan bu sonuç, literatürdeki ilgili araştırma sonuçlarıyla çelişmektedir. Fakat bazı araştırmalar ise erken yaşlarda kazanılan duygusal becerilerin ileriki yaşlarda kişiyi duygusal yönden daha doyumlu ve barışçıl yaptığını vurgulamaktadır (BarOn, 2000; Schilling, 2009).

Duygusal zekâ, kişinin duygusal becerilerini geliştirmesi kadar duygusal yaşantılarının zenginliği ile de bağlıdır. Erken yaşlardan itibaren geliştirilen duygusal beceriler gibi çeşitlendirilen duygusal yaşantılar da sonraki yıllarda kişinin duygusal hafızasının ve anılarının bir parçası hâline gelerek duygusal zekâ düzeyini etkileyebilir. Bu bakımdan kişilerin duygusal zekâlarının hangi yaşlardan itibaren geliştiği konusu kesin bir sonuca bağlı olmayabilir. Bu çalışmadaki yaşa bağlı bu sonuç, genç öğretmen adaylarının daha da erken yıllardan itibaren duygusal becerilerini kazanmış olmasına ve yaşantı zenginliklerini arttırmalarına bağlı olabilir. Ayrıca genç öğretmen adaylarının duygular konusunda daha istekli ve hevesli olma eğilimleri de yine bu sonuç üzerinde etkili olabilir.

4. Cinsiyet, bölüm ve yaş değişkenlerine göre duygusal zekânın *iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi, duyguların kullanımı ve duyguların değerlendirilmesi* alt boyutlarında da istatistiksel olarak anlamlı fark vardır. Çalışmada iyimserlik/ ruh hâlinin düzenlenmesi alt boyutunda tüm

değişkenlere göre anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum cinsiyet açısından kızların, bölüm açısından Türkçe Eğitiminin, yaş açısından da alt gruptakilerin lehinedir. Benzer durum duyguların kullanımı alt boyutuyla ilgili sonuç için de geçerlidir. Bu sonuçlara göre, duyguları anlayan, empatik davranan, iyimser olan, olumlu duygular besleyen, duygularını kolayca dile getirebilen, iyi iletişim kurabilen öğretmen adaylarının diğerlerine göre duygusal zekâ düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Duyguların değerlendirilmesi alt boyutunda cinsiyetin anlamlı bir fark oluşturmadığı da diğer bir sonuçtur. Kız ve erkek öğrencilerin kendi duygularını ve başkalarının duygularını değerlendirmede aralarında anlamlı bir fark yoktur. Duyguları değerlendirme boyutunda kızlarla erkekler arasında bir fark olmamasına rağmen, literatürde kızların duygularını erkeklere göre daha iyi ifade ettikleri, duygusal yoğunluğu daha çok yaşadıkları, duygulara karşı daha olumlu tutuma sahip oldukları dile getirilmiştir (Ceyhan, 2000; Deng ve Zheng, 2004). Literatürdeki bu sonuçlarla iyimserlik/ruh hâlinin düzenlenmesi ve duyguların kullanımı boyutlarında tespit edilen sonuçlar örtüşmektedir.

5. Türkçe öğretmeni adaylarının duyguları dile getirme konusunda nasıl bir beceriye sahip oldukları kendilerinden istenen duygu cümlelerinde ne kadar başarılı olduklarıyla ortaya konulmuştur. Bunun için doğru ve yanlış analizi yapılmış ve tüm duyguları içeren toplam doğru sayısının (N=2125) yanlış sayısından (N=1602) fazla olduğu tespit edilmiştir. Ancak katılımcıların yaşları ve öğrenim gördükleri bölümler dikkate alındığında, boş bıraktıkları (N=185) ve yanlış yaptıkları duygu cümlelerinin sayısının toplamda oldukça fazla olduğu görülmüştür. Gerek ana dil olarak gerekse yabancı dil olarak bir dilin derinlemesine öğretildiği/ öğrenildiği bölümlerde okuyan öğrencilerin dil farkındalıklarının ve kendilerini ifade etme becerilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre daha gelişmiş olması beklenir. Bu çalışmaya katılan, Türkçe farkındalığının ve kendilerini anlatma becerilerinin gelişmiş olduğuna inanılan Türkçe öğretmeni adaylarının da herhangi bir cümle yazmadıkları veya yanlış ifade ettikleri duyguların sayısının fazla olmasının sebepleri üzerinde etraflıca durulmalıdır.

6. Türkçe öğretmeni adaylarının dile getirdikleri duygular arasında en başarılı aktarımı sevinç duygusunda yaptıkları tespit edilmiştir. Bunu sevgi ve nefret duyguları izlemektedir. Bu öğretmen adaylarının en az başarı gösterdikleri aktarım ise korku duygusunda olmuştur. Bunu ise utanç duygusu izlemiştir. Sevinç ve sevgi duygusu pozitif duygular kategorisinde nefret, korku, utanç ise negatif duygular kategorisinde yer almaktadır (Ceyhan, 2000; Goleman, 2000). İnsanı engelleyen, aşağıya çeken ve psikopatolojik sorunların doğmasına neden olan negatif duyguların aksine pozitif duygular kişiye olumlu durumlar yaşatır ve iyi olma durumuna katkı sağlar. Olumlu ve olumsuz duyguların yaşanma yoğunluğu kişiden kişiye değişir. Kimin daha yoğun sevinç ya da korku yaşayacağı önceden kestirilemez. Bu bağlamda Türkçe öğretmeni adaylarının hem olumlu hem de olumsuz duygular kategorilerinde yer alan duygulara yönelik duygusal dil bildirimlerinin değişkenlik göstermesi de beklenen bir durumdur.

Bu bağlamda, öğretmen adaylarının en fazla sevinç ve sevgi duygularında başarılı dil aktarımı yapmalarının sebepleri arasında bu duyguların insana hoşluk veren ve onu harekete geçiren özelliklere sahip olmaları gösterilebilir. Nefret duygusunda da yine yoğun bir dil bildirimi olmuştur. Bunun nedeni de sevgiyle zıtlık oluşturması ve sevgi kadar nefretin de dile getirilme şartlarının, durumlarının, sebeplerinin yaygın olması etkili olabilir. En az dile getirilen duygular arasında korku ve utanç yer almıştır. Bunun nedenini kültürel ve inanca dayalı sebeplere bağlamak mümkün olabilir. Literatürde özellikle topluluk ruhunun baskın olduğu kültürlerde olumlu ve olumsuz duyguların daha az ifade edildiği bazı araştırmalarda ortaya konulmuştur (Matsumoto, 2006). Kültürel yapı ve bağlı olunan sosyal grup açısından ilişkilerini sürdürmek isteyen bireyler olumsuz duygularını bastırmak gibi bir kaygı yaşayabilirler. Geleneksel yapının ve sosyal grup algısının yoğun olduğu Türk kültürü ve inancı içerisinde de öğretmen adayları tarafından duyguların açık bir dille ifadesi onları karakter

açısından olgun olma olmama değerlendirmesiyle karşı karşıya bırakabilir. Bu durum duygunun engellenmesine ya da baskılanmasına neden olabilir.

7. Türkçe öğretmeni adaylarının bölüm ve yaş değişkenlerine göre duyguları dile getirme becerilerinde anlamlı bir fark olduğu, cinsiyetin ise anlamlı bir farka yol açmadığı tespit edilmiştir. Literatürde, duygunun belirgin bir biçimde ifade edilmesinde cinsiyete göre önemli farklılıkların olduğu çalışmalarda ortaya konulan bir sonuç (Deng ve Zheng, 2003; Gross ve John, 2003) olmasına rağmen bu çalışmada cinsiyetin duyguların ifade edilmesinde fark oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

8. Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile duyguları dile getirme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Fakat bu ilişkinin yönü negatiftir. Yani duygusal zekâ ölçeğinden alınan puan ortalaması arttıkça duyguları dile getirme becerisindeki başarı oranında azalma olmaktadır. Duygusal zekâ düzeyi yüksek bireylerin duyguları dile getirme, duygularını söze ya da yazıya dökme konusunda başarı göstermeleri arasında bir paralellik olması gerekirken tam tersi bir sonuç elde edilmiştir.

9. Duygusal zekânın alt boyutlarıyla duyguları dile getirme becerileri arasında da genel olarak negatif yönlü bir ilişki vardır.

10. İyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi alt boyutuyla sevinç ($r=,775$) ve sevgi ($r=,904$) duyguları arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Duyguların kullanımı alt boyutuyla sekiz temel duygu arasında pozitif yönlü bir ilişki, duyguların değerlendirilmesi alt boyutuyla ise negatif yönlü bir ilişki vardır.

Öneriler

Duygusal zekâ ile dil kullanımının bir yansıması olan duyguları dile getirme becerisi arasındaki ilişkiyi konu alan bu çalışmanın sonuçlarından hareketle sunulabilecek öneriler şunlardır:

1. Bu çalışmada yalnızca Türkçe Eğitimi ve Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okuyan öğrencilerden veri toplanmıştır. Araştırmanın örneklem grupları çeşitlendirilerek daha geniş çaplı bir araştırma yapılabilir.

2. Bu çalışmada ilişkisel bir model kullanılmıştır. Duygusal zekânın ve duyguları dile getirme becerisinin başka beceri alanlarıyla etkileşimi üzerinde de durulabilir.

3. Cinsiyet, bölüm ve yaş değişkenlerine yapılacak olan çalışmaların niteliğine ve amacına göre yeni değişkenler eklenebilir.

4. Bu çalışmada Psikoloji biliminin araştırma sonuçlarından yararlanılmıştır. Dil ve Psikoloji alanlarının ortak diğer konuları üzerine yeni araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akarsu, B. (1984). Wilhelm Von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

Atalay, B. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Bar-On, R. (2000). Emotional and Social Intelligence: Insights from the Emotional Quotient Inventory. In R. Bar-On and J.D.A. Parker, (Eds.), *The handbook of emotional intelligence* (363-388). San Francisco, CA: Jossey-Bass.

- Baymur, F.(1994). Genel Psikoloji (12.baskı).İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- Brackett, M. A., & Mayer, J. D. (2003). Convergent, discriminant, and incremental validity of competing measures of emotional intelligence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29: 1147–1158.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ceyhan, A. A. (2000). Üniversite öğrencilerinin duygu ifade eden sözcük ve deyimlere yükledikleri duygu yoğunluklarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(13): 33-44.
- Ciarrochi, J. V., Chan, A. Y. C., & Caputi, P. (2000). A critical evaluation of the emotional intelligence construct. *Personality and Individual Differences*, 28: 539–561.
- Cüceloğlu, D. (2000). İnsan ve Davranışı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Day, A. L., & Caroll, S.A. (2004). Using an ability-based measure of emotional intelligence to predict individual performance, group performance, and group citizenship behaviours. *Personality and Individual Differences*, 36(6): 1443-1458.
- Deng L.F., & Zheng, R.C. (2003). Research on the relationship between emotional direction expression and mental health in college students. *Psychology Developmental Education*, 19: 69-73.
- Deng L.F., & Zheng, R.C. (2004). Affect variables and mental health in college students. *Chinese Mental Health of Journal*, 18: 58-60.
- Ergin, E. (2000). Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları duygusal zeka düzeyleri ile 16 kişilik özelliği arasında ilişki üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gardner, H. (1999) Çoklu Zekâ (Çev. M.Tüzel). İstanbul: Enka Vakfı BZD Yayıncılık.
- Goleman, D. (2000). İş Başında Duygusal Zekâ. (Çev. H. Balkara). (1. Baskı). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2013). Duygusal Zeka. (Çev. B. Seçkin Yücel), İstanbul: Varlık /Bilim.
- Göçet, E. (2006). Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gross, J.J., & John, O.P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: Implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85:348–62.
- Hacızade, N.(2012).Bilişsel Dilbilim Açısından Duyguların Dili. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Karabulut, A. (2012). *Duygusal zekâ: Bar-on ölçeği uyarlaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- King, S., & Dixon, M. J.. (1995). Expressed emotion, family dynamics and symptom severity in a predictive model of social adjustment for schizophrenic young adults, *Schizophrenia Research* 14: 121-132.
- Köknel, Ö. (1997). Gülerek Bilgilenmek. İstanbul: Altın Kitaplar.

- Köksal, A. (2003). *Ergenlerde duygusal zekâ ve karar verme becerileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuzucu, Y. (2011). Duyguları İfade Etme Ölçeği'nin uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19: 779-792.
- Matsumoto, D. (2006). Are cultural differences in emotion regulation mediated by personality traits? *Journal of Cross Culture Psychology*, 37: 421-437.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence?. In P. Salovey & D. J. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications* (pp. 3–31). New York: Basic Books.
- Mayer, J.D., Caruso, D.R., & Salovey, P. (2000). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27(4): 267-269.
- Mayer, J.D., Salovey, P., & Caruso, D.R. (2004). Emotional intelligence: theory, findings and implications. *Psychological Inquiry*, 15(3): 197-215.
- Morgan, G.T.(1981).Psikolojiye Giriş. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Pamukoğlu, E. (2004). *Duygusal zekânın yönetici etkinliğindeki rolünün kadın yöneticiler bağlamında incelenmesi ve bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Pennebaker, J. W. (1997). Writing about emotional experiences as a therapeutic process. *Psychological Science*, 8: 162–166
- Pennebaker, J. W., & Graybeal, A. (2001). Patterns of natural language use: Disclosure, personality, and social integration. *Current Directions in Psychological Science*, 10: 90–93.
- Pennebaker, J., & Francis, M. (1996). Cognitive, emotional, and language processes in disclosure. *Cognition and Emotion*, 10: 601-626.
- Roberts, R. D., Zeidner, M., & Matthews, G. (2001). Does emotional intelligence meet traditional standards for an intelligence? Some new data and conclusions. *Emotion*, 1: 196-231.
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*, 9: 185-211.
- Salovey, P., & Grewal, D. (2005). The Science of emotional intelligence. *American Psychological Society*, 14(6): 281-285.
- Schilling, D. (2009). *Duygusal Zekâ Beceri Eğitimi Uygulamaya Yönelik Pratik Bir Model ve 50 Aktivite* (Çev. M. Yılmaz, T.F. Karahan, M. E. Sardoğan ve B. M. Yalçın), Ankara: Maya Akademi.
- Sunindijo, R.Y., Hadikusumo, B.H.W., & Ogunlana, S. (2007). Emotional intelligence and leadership styles in construction project management. *Journal of Management in Engineering*, 23 (4): 166-170.
- Tatar, A., Tok, S., & Saltukoğlu, G. (2011). Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 21(4): 325-338.
- Türk Dil Kurumu (2012). *Güncel Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.

-
- Warwick, J., & Nettelbeck, T. (2004). Emotional intelligence is...?. *Personality and Individual Differences*, 37: 1091–1100.
- Yeşilyaprak, B. (2001). Duygusal zekâ ve eğitim açısından doğurguları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 25: 139-146.